

HUQUQ

52

(263)

YURIDIK GAZETA

Dekabr

D	2	9	16	23	30
\$	3	10	17	24	31
Ch	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
J	6	13	20	27	
Sh	7	14	21	28	
Y	8	15	22	29	

2002

Gazeta 1997-yil 27-avgustdan chiqib boshlagan

E-mail: huquq@infonet.uz

Янги йилинги қутлуғ бўлсин!

● БОШ МУҲАРРИР МИНБАРИ

ЯХШИЛИК ЙИЛИ

Умримиз календаридан яна бир йилни тарих саҳнасига узатиб қўймоқдамиз. Утаётган йил, кетаётган йил нима берди, деган саволга жавоб излайдиган бўлсак, бунга муҳтасар қилиб «яхшилик» деб жавоб беришимиз мумкин экан. Биз бир йил давомида юртимизнинг ифтихори, маҳалла-қашлоқларимизнинг фахри, хонадонимизнинг муътабар сиймоси бўлмиш қарияларимизга яхшилик қилиш, қўлимиздан келганича уларнинг кўнглини олиш пайди бўлди. Мамлакат миқёсида бу яхшиликнинг қўламини Президент Ислам Каримов Конституция кўни муносабати билан ўтказилган тантанали мажлисдаги маърузасида шундай деган эди:

«Қарияларимизни моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида, аввало, жорий йилда пенсия ҳажмини аниқлаш ва ҳисоблашга адолатли қараб, пенсия миқдорининг 1,3 марта кўпайтирилгани, кексаларимизга қўшимча имтиёзлар бериш учун биргина Пенсия жамғармаси томонидан 39 млрд. 600 млн. сўм маблағ ажратилгани ҳам бу борадаги ишларнинг қўламини нечоғлик катта бўлганини кўрсатиб турибди...

Шу ўринда икки миллионга яқин қария диспансер назорати ва тиббий кўриқдан ўтказилгани, 30 мингдан зиёд отахон ва онахонларимиз санаторияларда ва тиббиёт масканларида бепул даволанганини алоҳида таъкидлаш лозим...

Жорий йилнинг ўтган даври мобайнида ногирон ва қаровчисиз кексаларга 1 млрд. 340 млн. сўмлик моддий ёрдам кўрсатилгани, бу эса режадагидан уч баробар кўп экани ҳам албатта амалга оширилган ишлар салмоғидан далolat беради.

Бундан ташқари, 900 нафар ёлғиз отахон ва онахонларнинг уйлари давлат ҳисобидан таъмирлаб берилгани, 11 минг 700 нафар ёлғиз кексага давлат дастурида кўзда тутилган имтиёзли ёрдам амалга оширилаётгани, уларга 3 мингдан зиёд ҳамшира хизмат кўрсатаётгани, «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати фаоллари эса 3 минг 700 кексани ўз оталигига олиб, уларга мунтазам ёрдам кўрсатиб келаётгани айниқса эътиборлидир».

Юртбошимиз таъкидлаганидек, бу ҳукуматнинг ҳисоб-китобларида қайд этилган тадбирлар. Лекин қўли очик инсонларнинг, маҳалла ва меҳнат жамоаларининг ўз ташаббуси билан бу борада қанчадан-қанча басавоб ишлар амалга оширилмади, дейсиз.

Масалан, биргина «Қонун ҳимоясида» бирлашган тахририятини оладиган бўлсак, 2002 йилда 156 нафар нафақадаги ҳуқуқшунослар «Қонун ҳимоясида» журнали ва «Нуқул» газетасига бепул обуна қилинганини кўрсатиш мумкин. Йил давомида нашрларимизнинг ҳар бир сонидан прокуратура фахрийларининг ҳаёти ва фаолиятига доир ҳикоя, лаҳза ва очерклар бериб бордик. Прокуратура органлари йил давомида қарияларни ижтимоий ҳимоялашга доир қонунлар, қарорлар ва бошқа тадбирларнинг қандай бажарилаётганини изчил назорат қилиб бордилар. Бу борадаги ҳар қандай сусткашлик ёки совуқ-қонлик қатъият билан бартараф этилди, қонунбузарликларнинг олди олинди. Қисқаси, биз инсонни қадрлашдек ноёб қадрият дарахтини парваришлаш, барқ уриб яшнатиш йўлига тушиб олдик. Энди бу дарахтнинг зарофати оламни беэайди, одамни яшнатади. Сиз бировага яхшилик қилиб, кўзи яшнаган, кўнгли яшарган бахтиёр одамни кўрганмисиз?! Савобдорлик инсоннинг кўнглига ҳам, уйига ҳам, охиригига ҳам файзу-барокат беради. Илоҳим, юртдошларимиз қалбида яшнаётган бу яхшилик дарахти келгуси йилда яна ҳам баравж бўлиб қамол топсин. Алқисса, Заҳриддин Муҳаммад Бобур ҳазратларининг:

«Бори элга яхшилиқ қилгилки, мундин яхши йўқ,
Ким дегайлар даҳр аро қолди фалондин яхшилиқ», —
деган ўғитлари бундан кейин ҳам дастуриламалимиз бўлиб қолсин.

Моҳият

Яхшиликка қўмак берган киши

яхши насиба олғусидир,

Ёмонликка қўмак берган киши

ёмон насиба олғусидир.

Ҳадис

● РЕСПУБЛИКА БОШ ПРОКУРАТУРАСИДА

ҚОНУН ИЖРОСИ БИЛАН КУЧЛИ

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасида мамлакат ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларининг мувофиқлаштирувчи кенгаши бўлиб ўтди. Унда Адлия вазирлиги ҳузуридаги Суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий техника жиҳатидан ва молиявий таъминлаш департаменти, ИИБ, Олий ҳужалик суди, Марказий банк вакиллари, Тошкент шаҳри, вилоятлар ва Қорақалпоғистон Республикаси прокурорларининг ўринбосарлари иштирок этдилар.

Ийгилишни Республика Бош прокурорининг ўринбосари А.Холмақматов бошқарди. Кенгашда «Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида»ги Қонуннинг ижросини таъминлаш бўйича текшириш натижалари муҳокама этилди.

Таъкидландики, суд ижрочилари ҳамда қонунда кўрсатилган ижрога масъул бошқа идоралар томонидан мазкур қонуннинг ижросини таъминлаш борасида муайян ишлар амалга оширилган, шу билан бирга бу борада камчиликларга йўл қўйилаётганлиги натижасида фуқаролар,

жамият ва давлатнинг қонуний манфаатларига жиддий зиён етказилган.

Масалан, фақатгина Қашқадарё вилоят банклари томонидан жорий йилнинг 9 ойи давомида бошқа органларнинг 33,1 млрд. сўмлик 1345 та ижро ҳужжатларидан 167 млн. сўмлик, ҳужалик судларининг 24 млн. сўмлик 453 та ижро ҳужжатларидан бор йўғи 13,0 млн. сўмлик ижро қилинган ҳолос. Бундай қонун бузилишларга «Асакабанк», «Миллий банк», «Пахтабанк» тизимларининг бошқа ҳудудлардаги бўлимлари томонидан ҳам йўл қўйилган.

Аниқланган камчиликлар юзасидан зарур чоралар қўлланилиб, жиддий қонунбузилиш ҳолатлари бўйича жиноят ишлари қўзғатилган.

Мувофиқлаштирувчи кенгаш ушбу соҳада қонун устуворлигини таъминлаш, қонун бузилишларининг олдини олиш ва уларни бартараф этиш бўйича тегишли тавсиялар қабул қилди.

Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг матбуот маркази

HUQUQ

YURIDIK GAZETA

Ta'sischiilar:

O'zbekiston Respublikasi

Bosh prokuraturasi,

Toshkent shahar va

Toshkent viloyati

prokuraturalari,

«Donon himoyasida» jurnali

Bosh muharrir:

Abdusoliq

ABDURAZZOQOV

Tahrir hay'ati:

Mels Naimov,

Dilshod Islomov

(Bosh muharrir o'rinbosari),

Jahongir Sharofboyev

(mas'ul kotib),

Lola Shomurodova,

Muxtor Shodmonov.

Gazeta Davlat matbuot qo'mitasida №00150 raqam bilan ro'yxatga olingan. Nashr ko'rsatkichi - 231, 232.

Manzil: Toshkent shahri, akademik Yahyo G'ulomov ko'chasi, 66-uy.

Telefon: 133-82-34.

Reklama va e'lonlar:

133-82-34

E-mail: huquq@infonet.uz

Tahririyatga kelgan qo'lyozma va suratlar egalari qaytarilmaydi. Mualliflarning fikrlari tahririyat fikridan farqlanishi mumkin. Gazetada bosilgan fakt va dalillar uchun muallif mas'ul.

Nashrimizdan ko'chirib bosilganda «Huquq»dan olinganligi ko'rsatilishi shart. Tijorat ahamiyatiga molik materiallar ** belgisi ostida chop etiladi.

Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va ahifalandi. «Huquq» original-maketi

Gazeta «Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi boshqaruvchisi o'zlasida A-3 formatda chop etildi. Korxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko'chasi, 41.

Buyurtma G - 975
Nusxa — 11389

Gazeta haftaning chorshanba kunlari chiqadi

Navbatchi muharrir: H. NISHONOV

Navbatchi: F. MAMASHARIPOV

Sotuvda erkin narxda

1 2 3 4 5 6 7 8

Bosmaxonaga topshirish vaqti 20.00
Bosmaxonaga topshirildi 20.30

● 2002 йил — қарияларни қадрлаш йили ● 2003 йил — обод маҳалла йили

Вақт деган олий қаҳамга ҳеч ким ўз ҳукмини ўткази олмайд. У доим олға босади. Назаримизда, яқиндагина 2002 йилни кутиб олишга тайёргарлик кўраётгандик. Бугун эса 2003 йилнинг қувонч ва ташвишлари билан яшамокдамиз.

2002 йилда юртимизда осойишталик ҳукм сурди. Халқимиз барча соҳада бунёдкорлик ишларини амалга оширди. Йил яқунлаётганда ҳар биримиз ўтган умримизга бир назар соламиз. Қандай савобли ишлар қилдик?

Нималарни бой бердик?

Яқунлаётган йил Ўзбекистон тарихида Қарияларни қадрлаш йили сифатида қоладиган бўлди. Негаки, кекса авлодга нисбатан ҳурмат ва эҳтиром жорий йилда ўзгача бўлди. Юртимизда азалдан кексалар қадрланиб, унинг тўрига ўтказилган ва уларнинг дуоси олинган. Кексалари дуогўй бўлган юрт файзли, баракали бўлади.

Ўтган йилга назар соладиган бўлсак, Республика Бош прокуратурасида ҳам қарияларни қадрлаш борасида анчагина савобли ишлар қилинди. Ҳар бир байрамда прокуратура фахрийлари Бош прокуратуранинг ардоқли меҳмонига айланди. Бир пайла чой устида уларнинг суҳбатидан баҳраманд бўлди. Уларнинг кўпчилиги ҳалол хизматлари учун муносиб тақдирланди.

Республика Бош прокуратураси раҳбариятининг ташаббусини қўллаб-қувватлаган тахририятимиз жамoa маблаг ҳисобидан тизимнинг 150 нафардан ортиқ фахрийларини «Хуқуқ» газетасига обун қилди. Почтачи хоразмлик бир онахоннинг уйига 2002 йилнинг 2 январь куни «Хуқуқ» газетасини келтириб берганида у киши тахририятимизга ҳаяжон билан кўнграқ қилиб, «Бизни эслаганларингиз учун минг раҳмат. Энди Республика Бош прокуратурасидаги савобли ишлардан газетангиз орқали жаҳаддор бўлиб бораман» деганди.

«Бугунги фурсатдан фойдаланиб, мана шу эгзу ишларга хисса қўшган соҳоватли инсонларга, турли хайрия ташкилотлари вакилларига ўз миннатдорчилигимизни изҳор этиб, илоҳим, қилган хайрли ишларинингизнинг ажрини ўзингиз ҳам кўринг, бошингиз омон бўлсин, ҳеч қачон кам бўлманг, деб тил-лоқ билдирсак, адолатли бўлади деб ўйлайман», — деди юртбошимиз Ислам Каримов Республика Конституциясининг 10 йиллиги.

«Коммуна» (ҳозирги «Фаргона ҳақиқати») газетасида ишлаб юрганимда муҳаррир Марғилон шахридан тушган аризани текшириб, мақола тайёрлашни топширди. Аризачи Марғилон шахар судига ҳам муурожаат қилганлиги боис иш судда қўрилмоқда эди. Мақолаим ёздим, лекин... Бир ҳафта ўтиб, аризачи тахририятга кириб келди.

— Яраштириб, уйимга киргизиб қўйишди, — деди қирқ ёшлардаги жувон. — Энди ёзмай қўяверинг...

КЎНГИЛ ОБОД СИЗ БИЛАН

Мўйдин хожи ота билан гаплашаётиб, беҳтиёр ўша воқеа ёдимга тушди.

— Оилавий моҳаролар юзасидан судга ариза берганларни иложи борица яраштириб қўйишга ҳаракат қилардим. Тирик етим қолаётган болаларда нима гуноҳ? Ўқис қўнғилларга ўғай ота ёки ўғай она малҳам бўла оладими? Оилани бузиш осон, тиклаш қийин. Кечиримли бўлиш одамни бало-қазолардан асрайдиган фазилат!

Президентимизнинг авф этиш тўғрисидаги фармони қанча адашган, қилимишдан тўғри хулоса чиқарганларни ана шу оила бағрига қайтаряпти! Бир кам

гига бағишланган тантанали маросимда Қарияларни қадрлаш йили муносабати билан амалга-оширилган хайрли ишларга тўғталар экан. Бу минглаб меҳридаре кишиларнинг меҳнатига берилган баҳодир. Ҳаётда эътирофдан улғу муқофот йўқ.

Савоб. Бу сўзни тилмочлар ўзга тилларга қандай ўғиради, билмадим. Аммо унинг маъносини англамоқ учун ўзбек бўлиб туғилмоқ ва ўзбек бўлиб яшамок керак. Юртимизда қилинаётган эзгуликларнинг бошида ҳам савоб деган бағрикенглик ётган бўлса не ажаб. Шоир Абдулла Ориф таъбири билан айтганда:

Демиллар, савоб иш офатни тўсиб,
Эзгулик йўлига шайлангусидир.
Энг кичик ҳиммат ҳам тойқоқдек ўсиб,
Тўлпордек савобга айлангусидир.

Меҳр ва муруват дунё шамчирогидир. Ҳофиз қўйлаганидек, бу дунёда «меҳр қолур, муҳаббат

қолур». Кечагидай ёдимизда, Президентимиз 2002 йилни Қарияларни қадрлаш йили деб эълон қилганида юртимиздаги нуруний отахонлар наонахонлар қанчалар дуо қилишганди. Қарияларни қадрлаш йилида мамлакатимиз бўйича ногирон ва қаровчисиз кексаларга 1 млрд. 340 млн. сўмлик моддий ёрдам кўрсатилган. Бу юртимизда ҳар бир ёрдамга муҳтож фуқаро давлатимиз эътиборида эканлигидан далолат.

Республика Бош прокуратураси бу йил яна бир савобли ишга қўл урди. Бу ерда прокуратура музейи ташкил қилинди. Унда прокуратура тизимига таъамл тошини қўйган юртдошларимиз ҳамда бугунги фахрийларимизнинг ибратли ишлари акс этган. Бу ҳам кекса авлодга

тир ака Қазонов. — Бу кенгаш фахрийларни моддий ва маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлайди. Кенгаш аъзолари ёшларга устозлик қилади. Иш тажрибаларини ўртадади.

...Ўзининг меҳнати билан бугунги ҳаётга катта хисса қўшган кекса авлод олдидан барчамиз ҳаммиса қарздормиз. Уларни эъзозлаш ҳар биримиз учун ҳам қарз, ҳам фарздор. Бу сўзларни ҳар бир ёш қалбига жо қилмоғи керак. Чунки ҳаёт барчамизни кексалик сари етакламоқда. Бежизга халқимиз қадрлаган қадр топади демаган.

Юртбошимизнинг ташаббуси билан келаётган 2003 йил — Обод маҳалла йили деб эълон қилинди. Обод маҳалла деганда кўз олдимизга оқибатли, қўт-баракали мас-

кан намоён бўлади. Юртимизнинг ҳеч бир фуқароси маҳалладан айри ашай олмайд. Вазирам, оддий ишчи ҳам. Бунинг унутмаслигини эсимизда. Яхши кўнимиз ҳам, ёмон кўнимиз ҳам ана шу маҳалла билан. Шундай экан, ҳар биримиз ўз маҳалламизнинг обод ва файзли бўлиши учун жон кўйдиришимиз лозим. Чунки маҳалланинг ободлиги ўша ерда яшаётган инсонларнинг аҳилилиги ва бирлигидан нишонадир.

Ҳадемай, янги йил ҳам кириб келади. Янги йилдан халқимизнинг умидлари катта. Деҳқонларимизнинг кайфияти аъло. Далаларимиз бугун оппоқ қор қўйинда. Бу тўқинликдан нишона. Юртимизда тўқинлик бўлса, маҳаллаларимиз обод бўлади. Кириб келаётган янги йилда барча юртдошларимизга омадлар тилаймиз!

— Бу савобли иш юзлаб фахрийларни бир мақсад бўлида бирлаштириб, — дейди кенгаш раиси Бо-

гарлик қилди. Худди ўша пайтда туғруқхонада ётган, ўзини гўё қўзи ёригандай ҳис қилган аёлга туғруқхона ходимлари ташлаб кетилган чалқоқни «сизнинг болангиз» деб топширишганди. У ўғлини суюб, ардоқлаб катта қилаётганди. Унинг бахтини кўра олганган душманлари боласидан воз кечган дўшмани йўлга солиб, даъвогар бўлишга ундаш-

Зайниддин МАМАДАЛИЕВ,
«HUQUQ» мухбири

натдорлик билан, шогирдлари — яқинда пенсияга чиққан жиноят ишлари бўйича вилоят судининг раиси О.Турғунбоев, фуқаролик ишлари бўйича вилоят суди раиси З. Хомидов, Езёнов туман прокуратура О. Холматов, вилоят ҳужалик суди аъзоси Қ.Бобоевни фахр билан тизга олади.

Президентимиз янги йилни обод маҳалла йили деб эълон қилди. Бу қарияларни қадрлаш йилининг мантқиқий давоми. Ахир оқсоқоллар маҳалланинг устуни, таянчи эмасми?

— Маҳалламиз гузари обод, — дейди отахон, — уни янада файзлироқ қилиш ўзимизнинг қўлимизда. Марғилонда қирқта маҳалла бор. Агар ҳар бир маҳаллага бек қилиш учун икки гектардан ер ажратилса, маҳалладаги бекорчи ёшлар шу ерга дарахт экиб, парваришлаб, ҳосил олиб, маҳалла газасини тўлдиршиша, ушбу газна ободончиликка, бева-бечораларнинг қорига яраса, қўнғилгадидай иш бўлар эди...

Ушбу тақлифлар ижобат бўлиб, маҳалланинг боғи ҳамжihatлик, меҳр-оқибат ришталарини мустаҳкамроқ боғласа, нур устига нур бўлар эди. Отахоннинг сўзларини тинглаб ўтириб, ҳаёлимдан шу гап ўтди: қўнғилимиз сиз билан обод, азиз отахон ва онахонлар!

Исроил ИБРОХИМОВ,
«HUQUQ» мухбири

САРҲИСОБ

Ф
А
О
Л

МУАЛЛИФЛАРИМИЗ

ЎҚУВЧИЛАР САФИНИ КЕНГАЙТИРАЙ ДЕСАНГИЗ...

Вазият тақозоси билан баъзан ўз ҳақ-ҳуқуқимизни яхши билмаслигимиз аён бўлиб қолади. Шахсан мен бундай ҳолатларга кўп бор дуч келганман. Шу каби камчиликлариمنى бартараф этишда ҳуқуқий наشرларнинг, хусусан «HUQUQ» газетасининг салмоқли ўрни бор деб ўйлайман.

Касбим тарихчи бўлса-да, «HUQUQ» газетасини доим кўздан кечириб бораман. Менга «Ҳуқуқий маслаҳатхона»да бериб борилаётган савол-жавоблар ва жиноят тафсилотлари ёритилган ҳужжатлар кўпроқ маъқул бўлмоқда. Шу ўринда бир муҳлис сифатида айрим мулоҳазаларимни ҳам айтиб ўтмоқчи эдим.

Газета ўқувчиларининг кўпчилигини ҳуқуқ-тартибот органлари ходимлари, ҳуқуқшунослар ташкил этиши маълум. Улар учун жиноятни очиб, тергов жараёни одатий ҳолдек кўринади. Лекин бизга ўхшаган ўқувчилар учун буларнинг ҳаммаси «қўлмаган китоб»дай гап. Шунинг илоҳияти оғир «HUQUQ»нинг кейинги сонларида жиноятни очиб, тергов амалиёти тўғрисида батафсилроқ маълумот берсангиз, ўқувчилар аудиториясини кенгайтирибгина қолмасдан, ўларга машаққатли меҳнат самарасини ҳам кўрсатган бўласизлар.

Курбон НУРБОЕВ,
Самарқанд шахри

2002 йилда «HUQUQ» ГАЗЕТАСИДА ЧОП ЭТИЛГАН ЭНГ ЯХШИ МАТЕРИАЛЛАР

1. «Асосийси самимийлик бўлсин», Ш.Едгоров. 1-сон. 2 январь.
2. «Ўн йилдан сўнг очилган жиноят», Д.Исломов. 2-сон. 9 январь.
3. «Истибоддан истиқлолгача», З.Мамадалиев. 2-сон. 9 январь.
4. «Ватандан кўнгил қолмайди», Ш.Едгоров. 3-сон. 16 январь.
5. «Референдум: моҳият ва мақсад», Ф.Раҳимов. 5-сон. 23 январь.
6. «Қароқўзим», М.Аловуддинов. 6-сон. 30 январь.
7. «Терговчининг ўткир нигоҳи», И.Иброҳимов. 9-сон. 20 февраль.
8. «Соғиниб кетяпман сизни барибир», К.Ашурова. 11-сон. 6 март.
9. «Ўйин», Қ.Жўрағазаров. 12-сон. 13 март.
10. «Яхшилик қил, жаҳон яхшилик олсин», Ж.Мақсумов. 13-сон. 20 март.
11. «Жаҳолатнинг етилиши», М.Бобоев, Ф.Мамашарипов. 15-сон. 3 апрель.
12. «Еппасига бекор қилинган шартнома-лар», И.Иброҳимов. 16-сон. 10 апрель.
13. «Найранг», Қ.Жўрағазаров. 19-сон. 1 май.
14. «Хотирамдаги қадр», Ж.Шарофбоев. 20-сон. 8 май.
15. «Қалбда қолмоқ саодати», Г.Ерматова. 20-сон. 8 май.
16. «Кеч соат 19.00 да», Н.Алимов. 25-сон. 12 июнь.
17. «Бедорлик ва сокинлик», З.Мамадалиев. 27 — 28-сон. 26 июнь.
18. «Суперфигуралар», С.Раҳмонов, З.Мамадалиев. 35-сон. 21 август.
19. «Таълим, фан ва маданият тараққиёти йўлида», И.Парда. 36-сон. 28 август.
20. «Меҳнат қилганларни саваман», Н.Оқназаров. 37-сон. 4 сентябрь.
21. «Тошвишни пулга сотиб олганлар», З.Мамадалиев. 38-сон. 18 сентябрь.
22. «Бир ҳовуч офтоб», Н.Йўлдошев. 42-сон. 16 октябрь.
23. «Тилло тоғон одам», М.Носиров. 44-сон. 30 октябрь.
24. «Ҳаёт чашмаси», Ж.Шарофбоев. 49-сон. 4 декабрь.
25. «Сенга бораёпмиз, келажақ...», Г.Жамилова. 49-сон. 4 декабрь.

— Бахтиёр Ҳасанов, Ўзбекистон Республикаси ҳарбий прокуратураси бўлими прокурори.
— Гулом Шукуров, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси умумий назорат бошқармаси бошлигининг ўринбосари.
— Тожили Умаров, ўқитувчи, Зангиота тумани.
— Ислам Жасимов, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси бўлими бошлиғи.
— Гулчехра Жамилова, журналист.
— Лолахан Мансурова, журналист.
— Гулрух Ерматова, журналист.
— Муқаддас Исмоилова, журналист.
— Норбек Ниёзов, журналист.
— Олимжон Сувонов, Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси умумий назорат бошқармаси прокурори.

ТАНЛОВ ЯКУНЛАНДИ

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2001 йил 10 январдаги Конституцияни ўрганишни ташкил этиш тўғрисидаги Фармони ижросини таъминлаш ҳамда аҳоли ўртасида конституциявий билимларни кенг тарғиб қилиш мақсадида 2002 йилда «Qonun himoyasida» журнали ва «Huquq» газетаси Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 10 йиллигига ижодий танловини эълон қилган эди.

Ҳуқуқий мавзудаги энг яхши материаллар танловидида кўплаб турли касб эгалари, ҳуқуқшунос олимлар, прокуратура ходимлари, республикамиз ОАВда меҳнат қилаётган журналистлар, шоир, адиб ва ёзувчилар иштирок этдилар.

Танловга жами 60 дан зиёд турли жанрдаги материаллар келди, улардан 51 таси журнал ва газета саҳифаларида Ўзбекистон Конституцияси 10 йиллигига руқнда эълон қилинди.

Кўпчилик Самарқанд шаҳар прокуратураси масъул ходими, адлия маслаҳатчиси Исмаилов Илдошевни нафақат тажрибали ҳуқуқшунос, балки, ижодкор сифатида ҳам яхши танийди. У олтига шеърини ва насрий тўплам муаллифидир. Ёзувчининг айрим асарлари асосида бадийи ва ҳужжатли фильмлар суратга олинган.

Кўпроқ бўртиб туради. Уларни ҳаётдан олгансизми ёки...

— Маълум маънода бадийи тўқима мавжуд бўлишига қарамай, деярли барча сценарийларга ҳаётда ўзим гувоҳ бўлган воқеалар асос қилиб олинган.

Томошабинлар ҳуқуқига ҳавола этилган «Қабоҳатга қўйилган тузоқ» видеофильми ўзим орзу қилган

эмас, бажарганчики ҳисоб дейишдику.

Шундай экан, бу мавзу сирлилигига қолгани маъқул.

— Исмаилов ака, одамда сўнги сўз ўрнида ҳофиздан яхши қўшиқ, созандадан яхши куй ижросини кутадилар. Мухлисларга битта шеър айтиб берсангиз.

— Жоним билан, «Одамийлик» ном-

ЭР ЙИГИТНИНГ КЎНГЛИДА...

— Касбингиз ҳуқуқшунос бўлиши билан бирга, бадийи ижод билан ҳам шуғулланасиз. Бу сизнинг «хобби-нигизи»ми?

— Биласизми, бу саволни менга кўп кишилар беришган. «Эр йигитнинг кўнглида эгарланган от бўлар» деган нақлни эшитгансизми? Эгарланган от бўлмаса-да, ҳарқалай кўнглимнинг ту-бида муродга етакловчи озулар кам эмас ва улар маълум даражада ушалаётганидан қувонаман. Шундай дей-ману, лекин юракда барибир нимадан-дир қониқмаслик, кемтиклик пайдо бўлаверади, бўлаверади. Қоғозга ту-шаётган туйғулар қайсидир маънода шу кемтикликни тўлатаётгандай...

Ҳуқуқшунос бўлмаган тақдиримда ҳам, юракдаги нуқтадек дард мени барибир ижод гулшанига олиб кирган бўлур эди. Негаки, дардчил кечинма-лари қозоғга тўкиш кишига таскин беради.

Ижодкор сулоласида туғилганман. Раҳматли Фармон бобом қуйлаган до-стон-ўланлар оҳанги, Ўрутто тў бургу-ларининг шиддати, минг йиллик чинор-лар салобати, шўх-шарқирок бўлоқлар ҳайрат бандаси бўлиб ўлғайишимда ўз таъсирини кўрсатган.

— Сценарийингиз асосида су-ратга олинган кўп серияли видео-фильмлар ва «Отлар сўзи — ақ-линг кўзи» курсатувига қабоҳат ва эзгулик ўртасидаги кураш мавзуси

даражадаги иш бўлди.
— Самарқандда яна бир видео-фильм суратга олинаётган экан. Шу ҳақда батафсилроқ маълумот берсангиз...

— Тўғри, кинорежиссёр Баҳодир Аҳмедов раҳбарлигида «Жумбоқ» дея номланган видеофильмини суратга олиш жараёни асосан тугалланди. Фильмда 90-йиллар ҳаётидаги икки юзламачи-лик ва порахўрлик каби иллатлар ҳақида ҳикоя қилинади. Ундаги ноҳақликлар-нинг баъзилари нақ кўз олдимда юз берганлиги мени кўлимга қалам олиш-га мажбур этган бўлса не ажаб?

Фильм устида ишлаш жараёнида мен яна бир синовини бошимдан кечир-дим. Аникроғи, ўзим яратган асосий образлардан бирини ўзим икром этдим. Ҳокимбаев Нурматов, Мухаммадсоли Юсупов, Мурод Ражабов, Гулчехра Са-дуллаева, Саиджонил Умаров сингари элга машҳур санъаткорлар сафида об-раз икром этиш жуда ҳажжонли кечган бўлса-да, кўп ўтмай бунга кўникиб кет-дим.

— Агар сир бўлмаса, келгуси орзуларингиз хусусида ҳам...

— Қиш ортидан келаётган қўқлам менга элгинчи баҳорни ҳада этади. Бу ёш инсон учун сермахсул ва гўзал даврдир. Сарҳисобларим баробарида олдимга мақсад қилиб қўйган кўпгина ниятларим бор. Қанчасига улғура оли-шим ёлғиз Яратганга аён. Айтганики

ли шеъримдан ёдда борица айтишга ҳаракат қиламан:

Ҳаёт гўзаллашар кун-бакун, сўз йўқ,
Ўтмиш унутилди зорли, озорли.
Ўйлайман туңлари юмолмасдан кўз,
Нечун азгуллигини кўзи губорли?

Нечун тарк этмокда инсон кўксини
Меҳр, одамийлик, эътиқод, иймон?
Дўстга дўст дўстман деб ўяр кўзини,
Нечун тубан кетар баъзида инсон?!

Чўққиди лўттибоз қуриб ошине,
Имконни олмайди ўйнар дастиди.
Нечун садоқатнинг қиймати арзон,
Нечун кадр йиғлар оёқ остида?

Юракни эзмасин армон ва афсус,
Ҳақиқат гуллари қолмасин сўлиб.
Инсонимиз, инсондек
яшайлик эй дўст,
Диёнат кўрғонин соқчиси бўлиб.

— Раҳмат! Касбингизга баро-
кат, ижодингизга юксак парвозлар
тилаб қоламиз.

Сухбатдош:
А. МАНСУРОВ,
«HUQUQ»
муҳбири

● МУКОФОТЛАНГАНЛАР ҲАҚИДА ҲИКОЯЛАР

Мустақиллигимизнинг 11 йиллиги муносабати билан Республика прокуратураси ходимларидан бир гуруҳи Президентимизнинг 2002 йил 28 августдаги Фармониغا

биноан юксак мукофотлар билан тақдирланди. Ана шундай мукофот соҳибларидан бири, Тошкент шаҳар прокурорининг катта ёрдамчиси, адлия маслаҳатчиси Валерий Капустянский «**HUQUQ**» меҳмони. Тахририятдан Валерий Капустянский билан суҳбатлашиб, мақола тайёрлаш ҳақида топириқ олганимдан сўнг Тошкент шаҳар прокуратурасига бордим. Валерий Ильич ўтирадиган хонанинг оддий, аммо шинамгина жиҳозланганлиги хона соҳибининг юқори дид эгаси, аммо ўта камтар, камсукум эканлигидан далolat берарди.

ҚОНУНЛАР ХАЛҚ АРДОҒИДА

Мамлакатимиз мустақиллигининг 11 йиллиги арафасида давлатимизнинг юксак мукофотлари билан тақдирланган ватандошларимиз орасида Самарканд вилояти прокурори, адлия катта маслаҳатчиси Алишер Хусаинов ҳам бор эди. Шундан кейин муҳбиримиз «Меҳнат шухрати» ордени соҳиби А.Хусаинов билан мулоқот ўтказди.

— Алишер Абдуваҳобович, одамда янги йил арафасида ортга бир назар ташлаб, киши ўзига ўзи ҳисоб беради. Шу маънода, ўтаётган 2002 йил ҳақида нималар дея оласиз?

— 2002 йилда вилоятда қонунчилик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш борасида ижобий натижаларга эришилди. Иқтисодиётнинг барча соҳаларида қонунчиликка бирдари амал қилиниши ҳамда аҳолининг ҳуқуқий маданиятини ошириш йўлидаги саяё-ҳаракатларимиз ҳам бошқа йиллардан фарқ қилади.

Вилоят ҳаётининг барча соҳаларида ишлар қонун устуворлиги ҳамда ислохотларнинг босқинча-босқин ўтказилишини таъминлашга қаратилган ҳолда амалга оширилмоқда.

— Вазирлар Маҳкамасининг «Қарияларни қадрлаш йили давлат дастури тўғрисида»ги қарори талабларининг ижроси ҳусусида тўхталиб ўтсангиз.

— Ўйлаб кўрайлик, инсон умри давомида бошидан кўп нарсаларни ўтказди ва чиниқа боради. Қарияларда умид богласа бўладиган қандайдир кучли фазилатлар мавжудлиги бизни уларга нисбатан эъзозли муносабатда бўлишга чорлайди. «Қарияларни қадрлаш йили» ҳам муродбахш фазилатлар рамзи сифатида ҳаётимиз равангига ўз улушини қўша олди деб ўйлайман.

Прокуратура органлари маҳаллий ҳокимликлар ҳамда ўзини-ўзи бошқариш органларида ва бошқа бир қанча ташкилотларда Вазирлар Маҳкамасининг «Қарияларни қадрлаш йили давлат дастури тўғрисида»ги қарори ижроси юзасидан текширишлар ўтказди.

Бу борада аниқланган қонун бузилиши ҳолатларини бартараф этиш мақсадида 50 та тақдиминоа киритилиб, 67 нафар шахс интизомий, 55 нафар шахс маъмурий жавобгарликка тортилди. Қўполқонун бузилиши ҳолатлари юзасидан 45 та жиноят иши қўзғатилди, айбдор шахслардан 41 млн. 783 минг сўмлик зарарлар ихтиёрий равишда ўндирилиб, судларга 15 млн. 232 минг сўмлик 32 та даъво аризаси киритилди.

Аҳоли ўртасида «Қарияларни қадрлаш йили» мавзусида кўпгина тадбирлар, мулоқотлар ўтказди.

— Вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижросини таъминлашда прокурорлик тасвир чораларининг ўрни қандай бўлмоқда?

— Ҳамма ҳам ўз фарзандининг бахтсизлиги, камолини қуриш учун бутун ҳаёти давомида курашади, меҳнат қилади. Шундай деймиз-у, аммо айрим ота-оналар бу борадаги масъулиятни етарлича ҳис этмаётганликлари таъкидлаш жоиз. Болаларнинг таълим-тарбиясига эътибор бермасдан, уларнинг ҳар хил ҳуқуқбузарликлар содир қилишига йўл қўйган 414 нафар ота-она МЖТКнинг 47-моддаси билан маъмурий жавобгарликка тортилди. 55 нафар шахсни эса ота-оналик ҳуқуқидан маҳрум қилиш, шунингдек 75 нафар фуқаронинг муомала лаёқатини чеклаш ҳақида судларга даъво аризалари киритилди.

Булларнинг бари жиноятчилик ва ҳуқуқбузарлик ҳолатига бевоқиф таъсир кўрсатиб, жиноятлар сони ўтган йилнинг шу даврига нисбатан сезиларли даражада камайди.

Вояга етмаганларнинг бўш вақтини мазмунли ўтказиш мақсадида ўрта-маҳсул, касб-хунар ва халқ таълими тизимида тахсил олаётган ўқувчилар ўртасида вилоят прокуратураси кубоги учун футбол турнири ўтказилди. Ички ишлар бўлимларида ҳисобда турган 520 нафар ҳуқуқбузарликка мойил ўсмирлар ўртасида эса «Спорт — ёшлар келажаги ва ҳаёт қувончи» шиори остида энгил атлетика бўйича 3 босқичдан иборат мусобақа ташкил этилди. Ҳисобда турган кам таъминланган оилаларнинг 14 ёшгача бўлган 30 нафар фарзанди ҳомий ташкилотлар ёрдамида болаларнинг ёзги дам олиш оромгоҳларига бепул юборилди.

Шунингдек, «Меҳрибонлик уйлари»нинг 32 нафар битирувчиси лаёқати, қобилияти ва қизиқиши эътиборга олинди, йўланма асосида вилоятдаги турли касб-хунар коллежлари ва академик лицейларга қўйилга юборилди. Уларнинг барчаси иш жойи ва ётоқхона билан тўлиқ таъминланган. Бу соҳада бошқа кўплаб тадбирлар ҳам ўтказилаёпти.

— Адолат барча интилим ва истакларимизнинг асоси бўлмоғи лозим. Шундай экан, фуқаролардан тушайтган ариза ва шикоятлар қай даражада ҳал этилмоқда?

— Вилоят прокуратураси органларига ўтган давр мобайнида 5939 та ариза ва шикоятлар келиб тушган бўлиб, уларнинг 154 таси ўз вақтида қаноатлантирилди ва 2573 таси тегишлилиги бўйича бошқа идораларга юборилди.

Ақсарият шикоятларининг мазмун-моҳиятидан шу нарсаси маъмул бўлдики, ҳали фуқаролар ўртасида қонунчилик ва ҳуқуқий онгни шакллантириш борасида бажарилиши лозим бўлган ишлар талайгина. Шунинг учун жойларда имкон қадар халқ орасига кириб боришга, одамларга ҳақ-ҳуқуқларини тушутиришга ҳаракат қилиялмиз. Ҳуқуқ тартиботи борасида оммавий ахборот воситалари билан қилаётган ҳамкорлигимиз эътиборга моликдир.

Қонунийликни мустаҳкамлаш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя этиш борасидаги ишларимизни давом эттираверамиз.

— Алишер Абдуваҳобович, Сизни давлатимизнинг юксак мукофоти билан мунозарат қиламиз.

— Раҳмат. Бу мукофот мамнуликдан кўра кўпроқ масъулият ҳиссини юклайди. Қолаверса, менга билдирилган бу ишонч вилоятдаги барча қонун ҳимоячилари фаолиятига берилган баҳо деб биламан. Биргаликда халқимизга фарзандлик бурчимизни адо этаверайлик.

Суҳбатдош: Мансур АЛОВУДДИНОВ, «**HUQUQ**» муҳбири

P.S. Ушбу суҳбат нашрга тайёрланаётганда

яна бир хушхабар олдиқ. А.Хусаинов Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони билан Бош прокуратура ҳузуридаги Солиқ ва валютаси оид жиноятларга қарши курашиш департаменти бошлиғи этиб тайинланди. Тахририят номидан А.Хусаиновга бу масъулиятли лавозимдаги ишларида муваффақиятлар тилаймиз.

«Ёр ўлуғ бир-бирингизга...»

— Валерий Ильич, «Дўстлик» ордени билан тақдирланганлигини эшитиб жуда хурсанд бўлдиқ. Мукофотларни топириш чоғида бош прокуроримиз «Элим деб, юртим деб, ёниб йишган, чин дилдан, берилиб меҳнат қилган ходимларимизнинг мақтовига, мукофотига лойиқ ишлари ҳеч қачон эътибордан четда қолиб кетмайдик», деган қиройли бир гап айтдилар. «Дўстлик» орденини олишга мушарраф бўлганингизда қўнглингиздан қандай тўйгулар кечди?

— Шундай юксак мукофотга лойиқ деб топилганимни эшитиб, тўғриси, аввалига бироз ҳайрон ҳам бўлдим, кейин бошим осмонга етганлиги ҳам сир эмас. Аммо менга берилган орден фақат менинг меҳнатимга эмас, балки бутун жамоамиз меҳнатига берилганигини эътироф этишим керак. Зеро, жамоада ишчанлик кайфияти бўлмаса, барча ходимлар ўзаро ака-укалардек жиҳлашиб, кўлни қўлга бериб, умумий мақсад сари интилмаса, бундай жамоа аъзоларидан биронтаси, у нақадар иқтидорли, билимли бўлишидан қатъи назар, бирор кўринарли натижага, ютуққа эришиши даргумон. Буюк Навоий

«Олам аҳли билингизким, иш эмас
душманлиғ,
Ёр ўлуғ бир-бирингизга, ки эрур
ёрлиғ иш»,

деб бежиз айтмаган ахир.

— Эҳ-ҳе, Алишер Навоийни ҳам биларкансиз-да. Ўзингиз асли қаерлиқсиз?

— Тошкентликман. Эски шаҳарда, маҳаллада туғилиб ўсдим. Миллатим рус, аммо Ўзбекистон менинг «киндик қоним томан» юртим.

— Сизни «ўттиз йиллардан бери прокуратура тизимида ишлайди», дейишганди. Аввал бошдан прокуратура тизимига ишга келганингизни ёки...

— Йўқ, йўқ, мактабни битириб, аввалига Авиация заводида ишга кирганман. Сўнгра Конструкторлик боровисига слесарь бўлиб ишга ўтдим. Аммо ҳуқуқшунос бўлиш орузи мени сираям тарк этмасди. Бунинг ҳам ўз сабаблари бўлса керак, зеро, онам прокуратурада ишларди. Буваам эса Тошкент Давлат юридик институтида домалик қилган. Ёшлигимдаёқ жангари фильмларни, айниқса, жиноятчиларни қўлга олиш лавҳалари бўлган фильмларни кўришни ёқтирдим. Эҳтимол мана шулар менинг ҳуқуқшунос бўлиб шаклланишимга туртки бўлгандир. Қисқаси, ҳарбий прокуратурага, югур-югур ишларга қабул қилишди. Сўнгра юридик факультетида сиртдан ўқидим. Ушандан бери мана ўттиз йилдан ошибдики, шу соҳадаман.

— Ҳуқуқшунослик энг шарафли ва энг машаққатли касблардан бири, айниқса прокуратура тизимида ишлаш жуда мураккаб. Ҳуқуқшунос ва прокуратура ходими сифатида сиз бундан қандай тасвирлаган бўлардингиз?

— Маълумки, «жиноятчилик касби» ҳам бошқа касблар сингари ҳар доим ўсишда, оддийдан мураккабланишда интилишда давом этади. Жиноятчиликни ўзига касб қилиб олган шахслар, бунни биз ҳоҳлаймизми, йўқми, барибир, ўз усулларини қундан қун чархлаб, тоблаб, нозиклаштириб, қалавани шунчалар чувалатиб борадиларки, унча-бунча одам қалаванинг уни қаерда-ю, кети қаердалигини аниқлабмай, гаранг бўлиб қолади. Шунинг учун жиноятчиларни ушлаш, содир этган қилмишларини бўйнига қўйиб, ишни одил судга оширадиган ходимлар, яъни терговчилар ва прокурорлар ўз билимларини бойитиб боришлари лозим ёки лўнда қилиб айтганда, жиноятчилар шох-

да юрсалар, биз баргиди юришимиз керак. Бундан ташқари, ҳар бир терговчи ва прокурор инсонпарвар, адолатпарвар, қонуннинг ҳар қандай бузилишига мурасасиз бўлиши лозим.

— Прокуратура ходими бундан ташқари яна қандай хислатларга эга бўлиши зарур деб ўйлайсиз?

— Прокуратура ходими аввало сермулоҳаза, сўнг эса вазиятни оқилона баҳолашни ўзлаштириб олган бўлиши лозим. Ҳўш; сермулоҳазалик, олди-кетини ўйлаб иш қилиш нима учун керак, деган савол туғилиши мумкин. Сир эмаски, прокурор ҳам ҳудди тиббиёт ходимлари сингари инсон тақдирини билан боглиқ жараёнда меҳнат қилади. Ахир инсон, унинг тақдирини қўғирчоқ эмаски, уни бузиб қўйсангиз ташлаб юборадиган. Шундай экан, жиноят содир этганликда гумон қилинаётган инсон тақдирини ҳал қилинаётганда ушбу хислатлар биринчи ўринга чиқади. Далилларга оқилона ёндошмай қилинган ҳар бир ҳаракат шу инсоннинг бутун ҳаётини, нафақат унинг ҳаётини, балки унинг ортда кўз тикиб турган фарзандларининг ҳам, қариндош-уруғларининг ҳам тақдирини мутлақо ўзгартириб юбориши мумкин.

— Устозларингиз ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Мен учун энг қадрли устозларимдан бири Азим ака Юнусовдир. У киши иш ўрганаётган давримда сабр-тоқат билан, оталарча меҳрибонлик кўрсатиб, касбининг нозик томонларини ўргатгандир. Азим аканинг бир хислати менга жуда ёқарди: ёш ходим тушулмаган ҳар бир ҳолатни шу қадар батафсил тушутирардики, кейинчалик шу ҳолат тўғрисида ҳеч бир савол туғилмас эди. У кишининг наздида ходимнинг ўз касбининг барча сир-асрорларини эгаллаган яхши мутахассис бўлиши кифоя эмасди. Яхши мутахассис ўз маҳорати билан бирга юксак инсоний фазилатларни ҳам намоён қила олиши кераклигини, шу талабни ҳар бир ходим ўзидан ўзи талаб қилиши лозимлигини бизга сингдирганди.

— Суд-ҳуқуқ соҳасидаги ислохотлар ҳусусида нималар дея оласиз?

— Биласизки, бу ислохотлар жуда ижобий ҳолатларни юзага келтирмоқда. Айниқса жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Жиноят, Жиноят-процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексга бир қатор ўзгаришлар ва қўшимчалар киритилдики, улар юртимизнинг ҳуқуқий демократик давлат, эркин фуқаролик жамияти сари дадил оидимлаётганидан далолатдир. Аммо бу ҳол жиноятчиларга қара-та «сизлар жиноят содир этаверинглар, биз сизларга жазоларни юмшатиб бераверамиз», дегани эмас, албатта.

Ислохотлардан кўзланган асосий мақсад эса тошу-тарозунини тенг қилишдир деб ўйлайман, яъни жазо қилишга мутаносиб бўлиши лозим. Мамлакатда қонун ҳукмрон бўлиши керак. Асосий Қонунимизда эса барча фуқароларнинг бир хил ҳуқуқ ва эркинликларга эга бўлиб, жинси, ирқи, миллати, тили, дини ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахси ва ижтимоий мақоиддан қатъи назар, қонун олдида тенг эканликлари мустаҳкам бўлилган. Фуқароларимиз ўзаро дўст-биродар бўлсалар, жиноятлар тобора камайиб бораверадди.

— Мазмунли суҳбатингиз учун ташаккур.

Йўлдош ПАРДА суҳбатлашди

● САРХИСОБ

Биз биламизки, кишилар қадим-қадимдан мактуб орқали мулоқотга киришганлар, хатлар ҳатто мамлакатлар-аро алоқа воситаси сифатида қўлланиб келинган. Қайдам, балки қайсидир замонда мактуб туфайли қабилалар ўртасида уруш бўлишининг олди олинган-дир. Замонлар ўтиб, барча соҳа такомиллашиб борган бўлса-да, хат орқали мулоқот ўзгармай қолган. Шубҳа йўқки, ўша пайтда ҳам ошқилар бир-бирига айтилмай юрган дил изҳорларини хат орқали ифодалашган. Ўнда қилиб айтганда, хат ахборот алмашишининг энг қадимги, энг қулай ва камҳаражат воситасидир.

ТАХРИРИЯТИМИЗГА келаятган ҳар бир хатни синчиклаб ўқиб чиқар эканман, унда тасвирланган воқеа кўз олдимга келади. Аввалдан шуни айтиб қўйишим жоизки, тахририят хаткучасига келиб тушган мактубларнинг аксарияти шиқоят-аризалардир.

Баъзи хатларни ўқиб фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари арзимаган сабаб билан топалаётганидан хайратланасан киши. Баъзан эса арзғўй ўзининг оддий ҳақ-ҳуқуқларини ҳам билмаслигидан афсусланаман. Хатни тезроқ тегишли идорага жўнатишга ошқаман-у, қонуний ҳал қилинишига умид бўғлайман. Жавоб келганида эса, ҳудди ўзимнинг муаммом ҳал бўлгандек қувонаман. Конверт ичида жонсиздек кўринган бир парча қоғоз катта кучга эгалигини тасаввур қилиш кийин. Қанчадан-қанча инсонлар тақдир у билан боғлиқ. У кимгадир қувонч бахш этади, кимнидир умидвор қиладди.

Бўлишимиз фаолияти кўпроқ хатлар билан боғлиқ бўлгани учун «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида» Қўнонга мувофиқ иш юриштилади.

● МАВЗУГА ҚАЙТИБ

Газетамизнинг 2001 йил 37-сонида «Журналист суриштируви» руҳи билан «Нафс бандалари» сарлавҳали танқидий-таҳлилий мақола чоп этилгани муштарийлар ёдида бўлса керак. Унда Наманган вилояти Уччи туманидаги «Файрат» ширкат ҳўжалигида юз берган ҳўжасизлик, қонун бузилиш ҳолатлари тегишли ҳўжатлар ва мисоллар асосида очиб берилганди. Шундан сўнг фуқаро С.Хусанов мақолада тилга олинган ҳолатлар тўхматлигини билдириб, тахририятдан ушбу ҳолат юзасидан раддия беришни сўради. Лекин ўшанда мазкур ҳолат юзасидан тергов ҳаракатлари бошлаб юборилганлиги учун тегишли қонуний тўхтамга келинмагунча тахририят раддия беришни лозим топмаган эди. Орадан бир йилдан ошқироқ вақт ўтган, С.Хусанов, мақолада тилга олинган вақтлар терговда тасдиқланмаганлиги туфайли раддия эълон қилишни сўраб, иккинчи марта тахририятга мурожаат этди. Масалага аниқлик киритиш мақсадида тахририят муаммони Наманган вилоятининг ўзида ўрганишни лозим топди. Вазият юзасидан тақроран журналист суриштируви ўтказилганида, қуйидагилар аниқланган.

СИЗ АВФ ЭТИЛГАНСИЗ

Мақола газетда чоп этилган, ҳўжаликдаги мавжуд ҳолатлар юзасидан жиноят иши қўзғатилиб, иш ҳолатлари атрофида ўрганилганидан сўнг айбон ҳўлосаси билан судга тақдим этилган. Жиноят ишлари бўйича Учқўрғон туман суди 2002 йилнинг 24 ноябрь куни ушбу жиноий ишни кўриб чиқиб, жиноий ҳаракатлари билан ширкат ҳўжалигига катта миқдорда зарар етказган шахсларга нисбатан қонуний ҳўқм чиқарди. Унга асосан судланувчилар О.Носиров, К.Эргашев, С.Абдуллаев, О.Мансуров, Г.Турсунов ва Х.Ахмадхалиевлар мансаб ваколатларини суистеъмол қилиб, уюшган ҳолда ўз манфаатларини қўзлаб, расмий ҳўжатларни қалбақлаштирганликлари, сохта ҳўжатлар тузиб ширкат ҳўжалигига катта миқдорда зарар етказганликлари учун ЖКнинг 250-моддаси 2-қисмининг «а, б, в» бандлари ва 209-моддасининг 2-қисми «а, б» бандлари, шунингдек, 205-модданинг 7-қисми «а, б» бандлари билан айбдор деб топилди. Ва судланувчилардан давлат фойдасига жами 9.468.000 сўм жарима ўқдириш, яъни етказилган моддий зарарни тўлаш ҳақида ҳўқм чиқарилади. Айни пайтда давлат-мизнинг инсонпарварлик тамойилларидан келиб чиқиб ҳамда юртбошимизнинг «Ўзбекистон Республикаси Мустақиллиги эълон қилинганлигининг 10 йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида» Фармони 2-моддаси қўлланиб, уларнинг жазони ўташдан озод қилинганликлари таъкидлаб ўтмоқчимиз.

Газетхонларнинг ёдида бўлса, ўша

мақолада фуқаро Д.Содиқовнинг: «Ўтган йили июнь ойида фермер ҳўжалиги ташкил қилиш мақсадида ҳўжаликка ариза бердим. Уч ойлик овозгарчилик, югур-югурдан сўнг қарор чиқариб беришди. Аризам ва бу қарор туман ҳўқимлигида 5 ой ётди, қатнайвериб чарқадим. Шу йилнинг март ойида ҳўқим ёрдамчиси Сайфиддин Хўсанов мени хонасига қақириб, «сотовой телефон олиб берсангиз, ҳўқимнинг қарорини қўлингизга тутқазаман-деди... 110 миң сўмга сотовой телефон олиб, уч киши гувоҳлигида ҳўқимиятга бордик ва Сайфиддинга телефони бериб, фермер ҳўжалигим рўйхатга олинганлиги тўғрисидаги қарорни олдим», деган гапларни ҳам берилган эди.

Ушбу ҳолат юзасидан тўплаган жиноят иши материаллари билан танишиб чиқиб, Наманган вилоят прокуратурасининг иқтисодий жиноятлар ва коррупцияга қарши курашиш бўлими катта терговчиси Д.Умаралиев шундай қарорга келган:

«Юридагиларга кўра (қарорнинг ҳақми катта эканлиги боис унинг факат тегишли қисми берилмоқда - Д.Х.), гарчи ушбу ҳолатда фуқаро С.Хўсановнинг ҳаракатларида «товламчилик йўли билан ҳақ беришни талаб қилиш, яъни давлат органининг, мулк шахиддан қатъи назар, қорхона, муассаса ёки ташкилотнинг, жамоат биришмасининг, фуқаролар ўз-ўзини бошқариш органининг мансабдор шахс бўлмаган хизматчисининг хизмат вазифаси доирасига қирадиган муайян ишни бажаришни ёки хизмат кўрсатишни эвазига ҳақ

занди борлиги инобатга олинган ҳолда Пахтачи туманидаги «Урчан» маҳалла қўмитаси томонидан 2001 йил октябрь ойидан 2002 йилнинг апрель ойига қадар 16 ёшгача бўлган фарзандларига жами 30913 сўм нафақа тўланган».

Бундан ташқари, тумандаги «Пўлатчи» фуқаролар йиғини томонидан фуқаро Ф.Арамованинг оиласига 2002 йил 1-чораги учун 15618 сўм ёрдам пули берилган. Шунга ўхшаш қўллаб-жавоб хат-

майдонига зарурат туғилганлиги сабабли маҳаллий ҳўқимият вакилларига қўп марта мурожаат этишга тўғри келди. Бу масала икки йил чўзилиб ҳал бўлмагандан кейин, Сизларга мактуб йўллашга мажбур бўлган эдим. Тахририят ва Мурабат туман прокуратураси аралашуви билан бизга 0,15 сотих ер майдони томорқа сифатида ажратиб берилди. Муаммомизни ҳал этишда ёрдам берган барча яхши инсонларга миннатдорчилик

лавҳа хабарларида қўндалик ҳаётнинг диққатга сазовор қирралари и қаламга олдирди. Улар бизга узок шаҳар ва қишлоқларнинг нафасини олиб келади гўё. Шулардан Шаҳноза Жалилова, Самандар Рамазонов, Гулноза Хўшимова, Турсуной Кўчимова, Равшан Исоқовларнинг мактубларини мисол қилиб келтириш мумкин. Уларнинг машқлари ҳали жиддий ишловларга муҳтож бўлса-да, самимийлиги билан диққатни тортади. Албатта, ўқувчилардан келган энг яхши шеър ва ҳикояларни саралаб, газетамиз саҳифаларида чоп этиб келдик.

Дарвоқе, шу ўринда ўтаётган 2002 йилда тахририятимиз ижодий ходимлари Тошкент давлат техника дорилфунунинда, Ўзбекистон миллий университети қошидаги С.Сирожиiddинов номи академик лицейда, Тошкент давлат авиация институтининг лицейида муштарийлар билан юзма-юз мулоқот ўтказганликлари таъкидламоқчиман. Уларда ўқувчиларимиз тахририят фаолиятига оид қўлдан-қўп тақлифлар билдиришгани, буларнинг бари келгусидаги иш режаларимизни тузишда инобатга олинади. Шундай экан, янги йилда ҳам ўқувчиларимиз билан мулоқотимиз, хоҳ юзма-юз, хоҳ мактуб орқали бўлсин, давом этади дея умид қиламиз.

Наврўза ЛУТФУЛЛАЕВА,
«HUQUQ» газетаси
хатлар бўлими муҳаррири

билдираман.

Қўдратулла ПИРИМОВ.
Мурабат тумани.

Мамлакатимизда ҳўқуқий демократик жағият қуриш жараёни давом этаётган бутунги кунда айрим фуқаролар ўз ҳўқуқларини билмасликлари туфайли турли тўсиқларга дуч келмоқдалар. Буни тахририятимизга келаятган ҳўқуқий мавзудаги саволлардан ҳам англаш қийин эмас. Йил мобайнида «Ҳўқуқий маслаҳатхона» саҳифаси орқали уларга мунтазам равишда жавоб бериб келиндим.

Албатта тахририятга қўнига келадиган ўнга яқин мактубларнинг баъзиларида ўқувчилар ўз шеър ва ҳикояларини жўнатишади. Очерк ва

● ТУЙГУ

● ТУЙГУ

АВТОБУСДА ЕЗНАГАН ШЕЪР

Оппоқ далаларга чўқаяпти тун,
Кўзингиз олдида келмасин похта.
Ахир қиш, куз эмас. Ҳаво юзи тунда,
Ҳатто автобуснинг ичи ҳам яхтай.

Ташқарида рақс тушиб ялмоғиз
Бошига қоп-қора рўмол ўрайди.
Ҳамма жим, лек зарур каби билмоғи
Ким кимдан бақириб соат сўрайди.

Мен ёруғ ҳаёллар илинжи ила
Эслайман энг яқин аллакимимни.
Биламан, у мени ўйламо сира,
Балки унуттандир менинг исимини.

«Бизни унутганини унутмоқ керак»
Мунча маҳзун, хофиз, қуйларинг.
Қаро тўнга боқиб йўл бўйи
Тўндай қаро бўлди ўйларим.

Энгингизга қўнаётган
Капалакми, ўрик гули?
Ялт-юлт этиб ёнаётган
Юлдузларро ўнгу-сўлим.

Таралаб ажиб наво,
Юзларда нур этар акс.
Осмон билан замин аро
Гулканотлар тушар рақс.

Илҳомланиб кўкка учдим,
Кўнгил тўлиб кетди шеърға.
Севгим... Яна қайтиб тўшдим
Лайлақорлар билан эрга.

Кафтингизга қўнаётган
Капалакми, ўрик гули?
Ялт-юлт этиб ёнаётган
Юлдузларро ўнгу-сўлим...

Ҳасан ҚАРВОНЛИ

Д.ХАЛИЛОВ,
«HUQUQ»нинг махсус
муҳбири

● БИЗНИНГ МУСОХАБА

Матбуот — ҳаёт кўзгуси. Демакки, унда жамият ва халқ ҳаёти ойнадек акс этмоғи керак. У ютуқ ва камчиликлар ҳамда муаммоларни кенг ёритиш баробарида мавжуд иллатларни бартараф этиш, фуқароларнинг онгу тафаккурини юксалтиришга хизмат қилмоғи лозим. Мамлакатимиздаги барча оммавий ахборот воситалари қатори ҳуқуқий нашрлар ҳам бу вазифани уддалаш йўлида фаолият олиб бормоқда. Наманган вилоят ҳуқуқий муҳофаза қилиш органларининг «Диёнат» ва «Ҳуқуқ оламида» газеталари ҳам ана шундай нашрлардан. Ушбу газеталарнинг бош муҳаррири Шухратбек Деҳқонов билан бўлган куйидаги суҳбат тахририят жамоасининг бугунги фаолияти, мақсад-интилошлари ва келгуси режалари ҳусусида.

— Бу эса тахририятингизнинг иқтисодий жиҳатдан қандай имкониятларга эга эканлигини далолат беради. Айтмоқчиманки, бугунги кунда айрим газеталар минг-икки минг нускада чоп этилаётгани ва улар иқтисодий жиҳатдан ночор аҳволда эканлиги сир эмас. Ана шундай нашрлардан фарқи ўлароқ газеталарингизнинг ўн, ҳатто йигирма мингдан ортиқ нускада чоп этилаётгани эътирофга лойиқ.

— Тўғри таъкидладингиз, газеталаримизнинг адади ортиб бораётгани иқтисодий имкониятларимизнинг ошишига хизмат қилмоқда. Газетачи сифатида Сиз яхши биласиз, бундай ижобийликка ўз-ўзидан эришилмайди, ал-

● ТИЛАК

ВАҚТ БИЛАН
ЮЗМА-ЮЗ

Инсон руҳияти турфа хусусиятларга эга. Бу хусусиятлардан қай даражада фойдаланиши эса вақт аталиши тушулча билан бевоҳида боғлиқ. Чунки инсон вақтининг югурлигини дабдурустдан англай олмагани мумкин ва бу унинг бирор вазифани «бугун бўлмаса, эртага қиларман» деган илк англишишидек намоён бўлади. Шу боис вақтининг югурлигини ҳис этмоқ ниятида бўлган киши ўзи уддалай олишга қўзи етган юмушнинг бошини тутishi лозим. Мана, кечагина ёққан қор вақт моҳиятини англаб ета олмаётган кишиларнинг айрим муаммоларини қутқилмаганда (аслида қутқилган) юзага чиқариб қўйди. Чунки бу йилги қиш «бугун бўлмаса, эртага...» қабилида иш юритувчи кишиларни шошириб қўйди.

Шошилиш тарзда бажарилган ҳар қандай иш эса нокисликдан айро бўлолмайди. Демак, ҳар бир ишни ўз вақтида шомшасдан бажариш лозим эди.

Мана, кечагина оппоқ либосли январда оппоқ орзулар билан бошланган йил ок либосли декабрь билан интихосига етмоқда. Ҳар бир дақиқани ганимат санган кишилар янги йил бусағасида ўтаётган йилни сарҳисоб қилиш баробарида янги режалар ҳаёли билан банд. Чунки бугунги куннинг талаби ҳам шундай. Ҳар бир дақиқани беҳуда ўтказмайдиган киши ўз мақсадига албатта етади. Чунончи, эзгу мақсад йўлида яшаётган киши умри давомида ҳаёт иморатига гишт қўйишни истаيدди. Айрим кимсалар эса мудом бу иморатдан гишт қўчириш пайида бўлишади. Лекин қўчган гишт албатта ўзларига бирор-бир шикаст етказмай қўймайди.

Вақтни югурик дедик. Дарҳақиқат, инсон умри югурик дарё мисол шовул-лаб оқади. Бу дарё ўз ўзидан оқар экан, не-не жилгалар бўлиб атрофга тарқалиши, бу жилгалар қанчадан-қанча ниҳолларни сугориб, воёга етказиши мумкин. Бироқ узок вақт оққани билан ҳеч бир фойдасиз, қумга сингандек изсиз кетаётган умрлар ҳам йўқ эмас-ку? Бу ҳам кишининг вақтни қандай ўтказганига боғлиқ жараёндир. Эски йил поёни ва янги йил ибтидосида ҳаёлимдан кенган ўйларни Сизга ҳам илгидим, азиз замондош. Эеро, ҳар бировимизга умр ўтгани сайин ортишимизга боққанимизда кўнглимизда мамнулик ҳиссини туйиш насиб этсин.

Ф.НУРИДИНОВ,
Тўртқўл тумани прокурори

ҲАЁТ БИЛАН ҲАМ НАСАБ

— Шухратбек, суҳбатимизни бугун ОАВ олдига қўйлаётган талаблар Сиз раҳбарлик қилаётган газеталарда қандай бажарилаётгани ҳақидаги савол билан бошласак.

— Вилоят ҳуқуқий муҳофаза қилиш органларининг нашрлари сифатида фаолият олиб бораётган газеталаримиз ўз олдига ҳуқуқий демократик, эркин фуқаролик жамияти барпо этишга муносиб ҳисса қўиши, фуқароларнинг манфаатларини ҳимоя қилиш, жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш йўлида хизмат қилишни мақсад қилиб қўйган. Бизнинг бу борадаги фаолиятимиз нисбатан кўринадими? Биргина «Диёнат» газетасини оладиган бўлсак унинг саҳифаларига назар ташласангиз, «Ҳуқуқий дарс» рункига қўзингиз тушади. Ушбу рунк орқали бир қатор қонунларга оид шарҳлар, ҳуқуқий саводхонлиқни оширишга қаратилган чиқишлар ёритиб борилади. Шунингдек, муштарийларимиздан тушган турли мавзудаги саволларга ҳам ушбу саҳифа орқали жавоб берамиз.

Бундан ташқари, «Диёнат»нинг илова нашри сифатида чоп этилаётган «Ҳуқуқ оламида» газетасида ҳам «Ҳуқуқ оламида» — Сизнинг адвокатингиз» номли саҳифа ташкил этдик. Ушбу саҳифа орқали ҳамюртларимизнинг ҳуқуқий, ижтимоий мавзудаги сўровлари, турли муаммолари масалаларга оид саволларига тажрибали ҳуқуқшунослар томонидан жавоб қайтарилмоқда. Бу нафақат вилоятда, балки бутун республикада ҳам ўқувчиларимиз сонининг ортишига хизмат қилмоқда.

— Юртбошимиз таъкидлаганларидек, «Адолат — қонун устуворлигидир». Ҳуқуқий нашрлар сифатида «Диёнат» ва «Ҳуқуқ оламида» ҳам жамиятда қонун устуворлигига эришиш, жиноятчилик ва ҳуқуқбузарлик ҳолатларига қарши курашдек захматли фаолиятдан четда эмас. Айтмоқчиманки, бу борада вилоят прокуратураси, вилоятдаги барча шаҳар ва туман прокуратуралари билан ҳамкорлик қандай йўлга қўйилган?

— Бу ҳақда гап кетганда, энг аввало, бош муассис сифатида нашрларимизга алоҳида эътибор билан қараб келаётган, муаммоларимизни ҳал этишда ёрдамини аямаётган вилоят прокуратурасига, шахсан вилоят прокурори Гофур Барноевга миннатдорчилик билдириб ўтмоқчиман. Умуман, Наманган вилоят прокуратураси органларининг барча матбуот нашрларига эътибори баланд.

Бунинг боиси бор албатта. Биз олдимизга қўйган мақсадларнинг рўйба қилиши, қонунчиликни тарғиб этиш ва жамиятнинг оғирлики муаммоларидан бири бўлиб турган жиноятчилик ҳамда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олишда матбуотнинг роли катта.

Айни пайтда «Диёнат» 24 минг нускада, «Ҳуқуқ оламида» эса 11500 нускада чоп этилмоқда.

батта. Бунинг учун, энг аввало, газеталардаги мақолалар ўқишли ва таъсирчан бўлиши, унда бугунги кун нафасини акс эттириш баробарида мавжуд муаммоларни ҳам ёритган ҳолда муштарий ишончини қозониш лозим. Сиз юқорида таъкидлаб ўтган иқтисодий имкониятдан келиб чиқиб, ҳодимларимизга бу борада намунали шарт-шароит яратиб берганмиз. Тахририятимизда бугунги кунда ўртача иш ҳақи 30-40 минг сўмни ташкил этади. Ҳар бир ижодий ҳодим ойига ҳаракатига қараб 10-20 минг сўм миқдорда қалам ҳақи олмақда. Бундан ташқари, ҳар бир иш кунини 1000 сўмдан тушлик пули белгиланган бўлиб, ҳодимларини байрам саналарида мунтазам равишда мукофотлаб бориш йўлга қўйилган.

Иқтисодий имкониятлар ҳақида гап кетар экан, шу ўринда икки йилдирки, тахририятда аънава тусини олиб бораётган бир эзгу ташаббусни таъкидлаб ўтишни истардим. Яъни, ўтган йили Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 9 йиллиги шарафига «Диёнат» газетаси қубоғи ва тахририят совирини учун вилоят прокуратураси органлари ўртасида мини футбол бўйича турнир ўтказган эдик. Шу йил Наврўз байрамида ана шундай мусобақани вилоятдаги барча ҳуқуқий муҳофаза қилиш органлари ўртасида ўтказдик. Унда турнир голиби ва фак-

рли ўринларни қўлга киритган жамоаларга видеокичилик, телевизор, шунингдек, ўнла номинатсия бўйича қимматбаҳо совғалар топширган эдик. Бош Қомусимиз қабул қилинганлигининг ўн йиллик байрами арафасида ҳам ана шу аънанани давом эттириб, вилоят прокуратураси органлари ўртасида мини футбол мусобақаси ташкил этдик. Унда ҳам голиб жамоаларга тахририятнинг қимматбаҳо мукофотлари тақдим этилди.

Ўз компьютер марказимизга ағамиз «Ҳуқуқ оламида» шу ернинг ўзиде саҳифаланиб, плёнкага олинса, «Диёнат»га зетаси материаллари дискетда тайёр ҳолда «Шарқ» нашриёт матбаа акциядорлик компаниясига олиб келинади. Келгусида олдимизга қўйган мақсадларимиз кўп. Уларни амалга ошириш йўлида доимо изланишдамиз. Муштарийларимиз биз билан ҳамкор, ҳамнафас бўлсалар улардан албатта воқиф бўладилар.

— Янги 2003 йилдаги режалар ҳусусида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Шуни алоҳида эътироф этиш лозимки, бугунги давр, замон шиддат билан илгарилар бормоқда. Журналист, ижодкор эса ундан бир қадам олдинда юрмоғи керак. Остонада эшик қоқиб турган 2003 йилда ҳам бир қатор эзгуниятларни дилга туққанмиз. Газеталаримизни бутун мамлакат ахли ўқияпти. Бу бизнинг зиммамиздаги масъулият залворини янада юксалтиради. Шу маънода кўпроқ ўқишли материаллар беришга интиляпмиз. Бошқа вилоятлардаги журналист дўстларимиз билан ҳамкорлик қилиш ниятимиз бор. Ўз чиқишларимиз орқали оз бўлса-да, бирон бир фуқаронинг оғирини енгил қилолсак, орзуларимизнинг рўёби шу.

— Ижодий юксалиш йўлидаги захматли фаолиятда тахририятингиз жамоасига муваффақият тилайман. Муштарий меҳрига муносиблик сизларни тарқ этмасин.

Суҳбатдош:
Алимкул СУЛТОНОВ,
журналист

● КАТРА

КУМУШ ҚИШ КИРИБ КЕЛДИ...

Декабрнинг илк кунлик еру-осмонни қор қоплади. Бу йилги қиш дилларга қувонч, қалбларга нафислик олиб келди. Одамларнинг бахтиёрлигини завқ билан яхмалак учаётган болаларнинг қувончидан ҳам билса бўлади. Негаки, уйда мўстадил мухит ҳукм сурмаса, ота-онаси, яқинларининг кўнгли шод бўлмаса, болалар ҳеч қачон қувонмайди, уйнамайди.

Дарҳақиқат, ўша биринчи қор ёққан кеча болажонларнинг нақадар севинганларини кўриб, биз катталар ҳам шунчалар завқландик. Қор билан бирга кўнглиларга ҳам недири ёққандек эди гўё. Кексаларимиз оклик - поклик деб бежиз айтмайдилар.

Эндигина бир ёшга тўлган, хали биринчи қор завқидан баҳра олиб улгурмаган жиянчанининг мурғак қалби оппоқ қор завқидан суюниб кетганлигини кўрганимда, менинг ҳам кўнглимда ажиб туйғулар тўлқинланди.

Табиат яна бизга ўз саховатини кўрсатди. Улғу ёшли кишиларнинг гапларига қараганда, ўтган яқин йиллар ичида қиш бундайин бошланмаган экан. Балки бу келаси йил ҳам бу йил сингари барақали йил бўлишидан бир дарақдир?..

Қор ёяпти, дилга шаффоф
Ўйлар ўтар ёққан қордан.
Хабар олиб келдингми, қор,
Осмондаги гўзал ёрдан?
Қор ёяпти бугун, эрта
Баҳор эрур, гулгунчадир.
Кўнгил, севдинг, жонфидалиқ
То паймонанг тўлгунчадир.
Қор ёяпти, дилга шаффоф
Ўйлар ўтар ёққан қордан.
Хабар олиб келдингми, қор,
Эртақдаги гўзал ёрдан?

Шоир айтганидек эртақ билан ҳаётимиз уйғунлашиб кетган шундай масъуд кунларда, янги йил арафасида, шу кунларга етказгани учун Оллоҳга минг шукрлар айтсак арзийди.

Келаётган Обод маҳалла йилида маҳалланингиз билан бирга кўнгли уйингиз ҳам обод бўлиши чин юракдан истаб қоламиз.

Элмурод НИШОНОВ,
Низомий номидаги ТДПУ қошидаги академик лицей
талабаси

ТАШАББУС

ХАЛҚАРО ТАШКИЛОТ

Наманган вилояти Давлатобод туман прокуратура-сининг таклифи билан БМТ Болалар фонди (ЮНИСЕФ)нинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси раҳбарлари бу ерга ташриф буюришди. Таклиф ва ташрифдан мақсад туманда вояга етмаган ёшлар ўртасида тобора ўсиб бораётган жиноятчиликнинг олдини олиш ва бу борада олиб борилаётган ишларни янада жонлантиришдан иборат эди. Шу мақсадда томонлар ҳамкорликда қўшма дастур ишлаб чиқишди. Унга мувофиқ вояга етмаган ёшлар, айниқса, ИИБда рўйхатда турган жиноят қилишга мойил болалар ва уларнинг тарбияси учун масъул идоралар ходимлари, ўқув-тарбия муассасалари, жамоатчилик ташкилотлари вакиллари ўртасида ўқув машғулоти, маърузалар, суҳбатлар ўтказиш режалоштириб олинди.

БИЛАН ҲАМКОРЛИК

катта ёрдамчиси Г.Раҳимова. — Юзага келган ҳолат бу борадаги профилактика ишларини тубдан яхшилаш, янги ва самарали иш услубларини қидириб топишни тақозо этарди. Шу боис, ЮНИСЕФнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси билан ҳамкорликни йўлга қўйди ва у қўллаб-қувватлаган «Ювинал юстиция: вояга етмаганларга нисбатан одил судлов» лойиҳаси асосида иш олиб бордик. Бу борада ЮНИСЕФ вакиллари бизга ёрдамга

қоиизга қамайдди ёки ўтган йилдагидек 57 та эмас, 28 та жиноят содир этилди.

Бу борада ўқув машғулоти-ларидан ташқари ИИБда ҳисобда турган ёшларнинг ота-оналари билан мулоқотлар ўтказиб борганимиз ва болаларнинг ҳуқуқий билимини ошириш мақсадида турли тадбирлар, танловлар уюш-тирганимиз самара берди. Жумладан, туман прокурату-раси соврини учун мактаб ўқувчилари ўртасида «Болалар ҳуқуқлари тўғрисида»ги халқаро конвенцияни ўзлашти-риш бўйича танлов ўтказилди. Унда тумандаги 58-гимназия ўқувчилари ғолиб чиқишди ва прокуратура соврини билан тақдирланди.

Кўриниб турибдики, туман прокуратураси хайрли ишга қўл урган. Унинг ижобий самара бераётгани юқоридаги факт ва мисолларда ҳам акс этиб турибди.

Шу ўринда туман прокурату-расининг оммалаштиришга арзигулик яна бир ташаббуси ҳусусида тўхталиб ўтиш жоиз деб ўйлаймиз. Прокуратура қошида давлат профилактика тизими идоралари ҳамда жамоат ташкилотларининг вояга етмаганлар ҳуқуқбузар-лигининг олдини олиш бўйича фаолиятини янада такомил-лаштириш мақсадида «Вояга етмаганлар билан ишлаш маркази» ташкил этилди. Маскўр марказда болалар ҳуқуқлари тўғрисидаги халқа-ро ва миллий қонун ҳужжатла-ри, юридик адабиётлар жамланган.

Шунингдек, унда тумандаги таълим муассасаларининг паспортлари ва ҳудудий харитаси, вояга етмаганлар ўртасидаги жиноятчиликни таъсифловчи статистик ва тахлилий маълумотлар тўплан-ган.

Бир сўз билан айтганда, туман прокуратураси сайб-ҳаракати билан бошланган ташаббус ва амалга оширила-ётган ишлар таҳсинга сазо-вордир. Прокуратура ходим-лари бундай хайрли ишга қўл уриб, вояга етмаганлар қалбига адолат, меҳр-мурув-ват ва эзгулик уруғини сепп-моқда. Бу, албатта, ўз мева-сини беради.

Абдухашим МАДАТОВ,
«HUQUQ» мухбири

ЯНГИ ЙИЛ ТАРИХИДАН

НИМА УЧУН АРЧАНИ БЕЗАЙДИЛАР?

Бугун кўпгина халқларда арчани бе-затиш одат тусига кирган. Бирок нима учун шундай қилинишни кўпчилик бил-маса керак. Гап шундаки, ўтмишда дарахтларга сийгиниш кучли бўлган. Ўрмон ва дарахтларга сийгинувчи қадимги кельт кохинларининг ишо-нишлари, инсон феъл-атвори ва тақдири дарах-тларга боғлиқдир. Бундан ташқари улар дарахтлар унумдорлик руҳига эга, галла, мева ва сабзавотлар-нинг ҳосилдорлиги шунга боғлиқ дея ҳисоблашган.

Қишин-ёзин ям-яшил турувчи арча дарахтлар орасида алоҳида ўринга эга бўлган. Унга мангу ҳаёт рамзи ден қарашган. Кельт кохинларининг тақвими бўйича қуёш йили бошланганидан декабрь ойининг охирида қишлар мўл ҳосил олиш илнжидида рухларнинг кўнглини олиш учун арчани турли совга-саломлар билан безатишган.

Қадимги европалықлар арча шоқларига унумдорлик рамзи сифатида олма, ривожланаётган ҳаёт, уйғунлик ва тахшилик сифатида тухум осиб қўйишган. Шу тариқа ёвуз руҳ ва қора кучлардан ҳимояланиш мумкин деб ўйлашган.

Ушбу одат Европидан бошқа мамлакатларга ҳам тарқалган. Хусусан, Россияда XIX асрнинг ўттизинчи йилларидан бошлаб уйда арча шоқларини безай бошлаш-ган. 1852 йилга келибгина пойтахт Петербургда расман арча безатилган. Шундан сўнг то 1918 йилгача бу одат қишқи байрамларнинг ажралмас қисми бўлиб қолган. Уша йили Рождество (яъни, диний) байрамга тааллуқли бўлганлиги учун совет-лар мамлакатиди арча безатиш таъқиқлаб қўйилган. Бу таъқиқ 1935 йилгача амалда бўлган. Фақат 1949 йилга келибгина 1 январь дам олиш куни дея эълон қилинган.

Ўзбекистонда бу одат қачон пайдо бўлганлиги тўғрисида аниқ бир гап айтиш қийин. Ҳар ҳолда юртдошларимиз 50-60 йилдан бери янги йил байрамида арча безайдилар дейиш мумкин.

ЯНГИ ЙИЛНИ ҚАДИМДА ҚАЧОН НИШОНЛАШИГАН?

Айрим халқлар вақт ҳисобини ой тақвими бўйича олиб боришади, шунинг учун йилнинг боши гоҳ кузга, гоҳ қишга тўғри келади. Бирок қадимги халқларда Янги йилни нишонлаш табиатнинг уйғонишига тўғри келган ва бу одатда март ойида юз беради.

Қадимги римлықларда март биринчи ой ҳисобланган, чунки бу ойда дала юмушлари бошланган. Йил ўн ойдан иборат бўлган. Кейинчалик йилар сон иккитга ошган. Эразмидан аввалги 46-йилда Рим императори Юлий Цезар йилнинг бошланишини 1 январга қўчирган. Унинг номи билан аталувчи юлиан календари бутун Европада тарқалган.

Сизга яхши маълум, Янги йил ҳар доим ҳам 1 январда нишонланавермаган. Францияда 755 йилгача янги йилни 25 декабрда, кейинчалик 1 мартда, XII асрда пасха байрами кун, 1564 йилдан эса қирол Карл IXнинг фармони билан 1 январь кун байрам қила бошлаган. Германияда XVI асрнинг иккинчи ярмидан, Англия эса XVIII асрдан шундай қилишади.

Россияда христианлик жорий этилган пайтлардан бошлаб янги йил гоҳ мартда, гоҳ пасха байрамида нишонланар эди. 1492 йили буюк княз Иоанн III янги йилни 1 сентябрь кун нишонлаш тўғрисида фармон чиқаради. Мамлакатда 1 сентябрь охириги марта 1698 йилда янги йил сифатида байрам қилинган. Пётр I нинг фармонига биноан Европада амалда бўлган календар жорий этилган, Россияда ҳам 1 январь йил боши бўлиб қолди.

Умуман олганда, ёзма манбаларнинг гувоҳлик беришича, Янги йилни байрам қилиш аънаси камиди 25 асрлик тарихга эга бўлиб, қадимги Месопотамия ва Нилнинг куйи водийсида пайдо бўлган. Дажла ва Фрот дарёларининг суви кўпайган март ойининг охириларидан Месопотамияда дала юмушлари бошланган. Урни келганда деҳқончилик қадимги турмушда муҳим аҳамиятга эга бўлганлигини таъкидлаш жоиз. Шундан сўнг янги йил 12 кун мобайнида байрам қилинган. Бу пайтда ишлаш, кишиларни жазолаш ва суд қилиш таъқиқланган.

Шу тариқа ушбу аънаа бобиллықлардан грекларга, греклар орқали Европада, ундан бутун дунёга тарқалган.

ҚОРБОБОНИНГ ЁШИ НЕЧАДА?

Болалигида Қорбобо тўғрисидаги эртақларни эшитмаган киши бўлмаса керак. Ҳўш, Қорбобо қаердан пайдо бўлган? Базми мамлакатларда маҳаллий гном (Ғарбий Европа афсоналари-да: ер остидаги казинани сакловчи бадабшара, серсокол митти одам)ларни Қорбобонинг аждоқлари деб ҳисоблай-дилар, бошқаларида эса рождество қўшиқларини куйлаб уйин кўрсатувчи ўрта аср жанггёрларини ёки болалар уйинқорларини уйма-уй сотиб юрвчи атторларни. Шар-қий славян халқлари афсоналаридаги қаҳратон руҳи Трескунни ҳам Қорбобонинг қариндошлари сафига кир-ритишади.

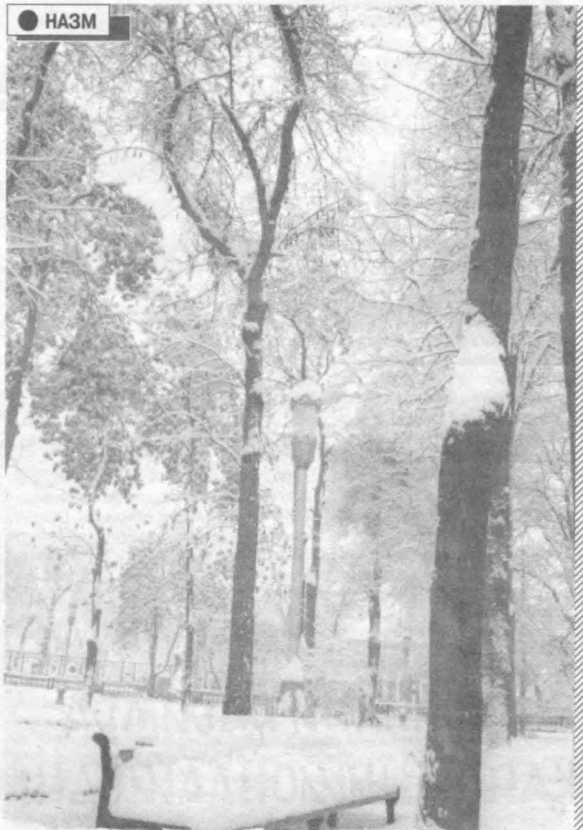
Қорбобо образи асрлар мобайнида шаклланган ва ҳар бир халқ унга ўзига хос нимаидир қўшган. Хатто IV асрда хозирги Туркия ҳудудида яшган архиепископ Николайнинг ҳаёти Қорбобо образининг пайдо бўлишига олиб келган деган қарашлар ҳам бор. Николай жуда саҳий одам бўлиб, болаларга совга улаишини яхши кўрган. Бу одат христиан динига эътиқод қилувчи мамлакатларда кенг тарқалиб, ўрта асрларда Николай кун, яъни 19 декабрда болаларга совга-салом ҳада қилиш аънаа тусига кирган. Янги календар жорий этилиши билан 1 январь болалар учун қувончли кунга айланиб кетган.

Бу саҳий чолни ҳар жойда ҳар хил атайдилар: Испанияда — папа Ноэл, Руминияда — Мош Жарил, Голландияда — Синте-Клаас, Англия ва Америкада — Санта-Клаус, МДҲ мамлакатларида — Қорбобо.

Ким қандай атамасин, Қорбобо болакайларнинг севимли кишиси бўлиб қола-веради.

Хориж матбуоти хабарлари асосида Х. НИШОНОВ тайёрлади

● НАЗМ

ҚОРХАТ

Қорхат—элчи, биламизки, элчиларга ўлим йўқдир,
Изхори ишқ айлагали бундан бошқа йўлим йўқдир.
Ҳаёт — гузал, дунё — асал, лекин Сиздай сўлим йўқдир,
Бахт-таваккал — қалбингизни бугун менга очарсиз ёр,
Е қаҳрингиз қорхатимга қордай қилиб сочарсиз ёр.

Тўқинликка эгачи деб, оппоқ юзли қорни севдим,
Фариштадек оққўнгилли, бодом кўзли ёрни севдим.
Қўшиқнинг энг қайноғини, жаранглаган торни севдим,
Юринг, ўшал кўшиқларни бирга-бирга айтайлик ёр,
Бир кунгина инсон бўлиб, табиатга қайтайлик ёр.

Сиз дейсизки, бу дунёнинг одамлари турлик-турлик,
Мен дейманки, турфа ранглар товланади сирлик-сирлик.
Қор туфайли паркулардан кўнгулларга боғлаб бирлик,
Қиш боғларин севги билан ифорларга тўлдирсак ёр.
Дўстлар қалбин баҳор айлаб, ғанимларни сўлдирсак ёр.

Қорқизларнинг маликаси ёнгинангда хандон юрса,
Ҳаёт бахтин, қураш шавқин ваъда айлаб жонон турса,
Қордай бўлиб аригайдур агар бизни Армон кўрса,
Ишқ аҳлининг мирзолари ҳавас билан қарашгай ёр,
Раъноларни тўйга чорлаб, базм тузса ярашгай ёр.

О маликам, бу бир орзу, орзуларсиз яшолмадим,
Бу бир ҳаёл, мен ҳаёлни шеърларимдан ташлолмадим.
Ушбу шеър ҳам шунчаки хат, оддий битик, гап омади.
Ростин айтсам, Тош шаҳрида сиздай қизни топмадим ёр,
Шунинг учун боғлариди сайру сарсон чопмадим ёр.
Қорхат — элчи, биламанки, элчиларга ўлим йўқдир...

АБДУХОЛИК

МИННАТДОРЧИЛИК

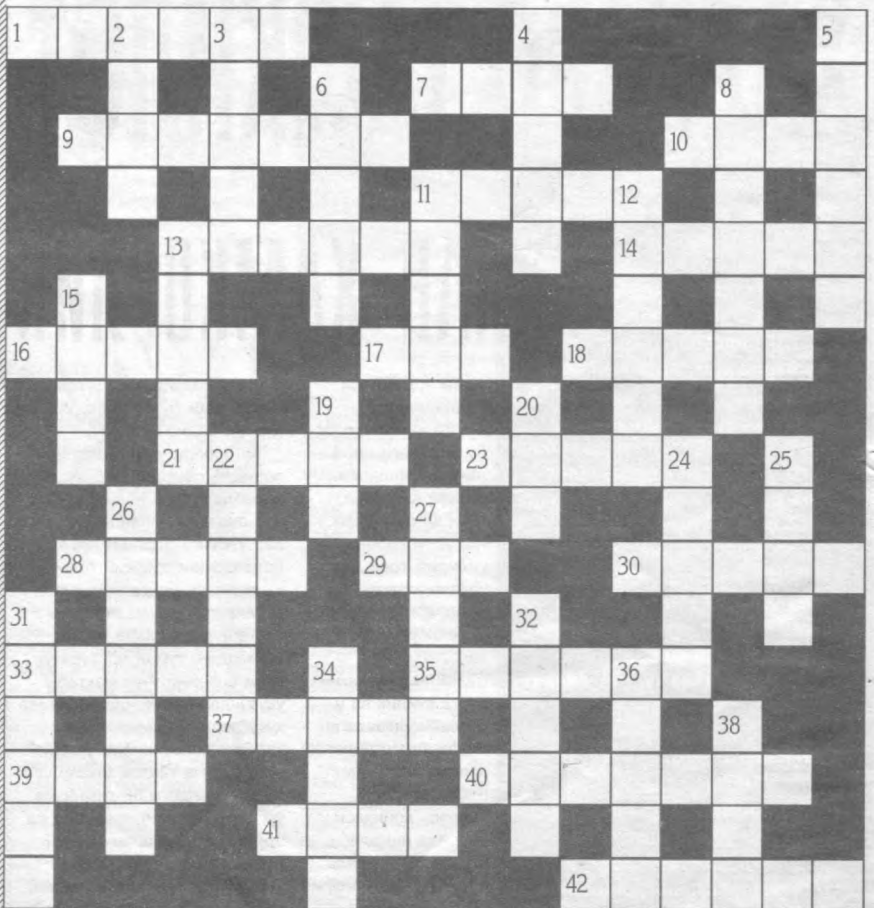
Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси Конунчиликни мустаҳкамлаш муаммолари ва прокурор-тергов ходимлари малакасини ошириш маркази кафедра мудири, ҳуқуқшунос олим, уруш ва меҳнат фахрийси — Рустам Мухамедов яқинда 80 ёшга қарши олди. Шу муносабат билан республикамизнинг турли жойларида яшовчи юбилярнинг дўстлари, сафдошлари ва шогирдлари у кишини муборак ёшлари билан қутлаб табрикномалар йўллаган эдилар.

Рустам ака яхши кунда кувончига шерик бўлиб дил изҳорларини юборганларга газетамиз орқали миннатдорчилик билдиришни лозим топиб қуйидаги тилақларини изҳор этди:

«Менинг саксон ёшга тўлишим ва олтинчи йиллик меҳнат фаолиятим муносабати билан республика, вилоят ва туман ҳуқуқли муҳофиза қилиш органлари раҳбарлари ҳамда бошқа ўртоқларга юрак сўзларини изҳор қилиб юборган табрикномалари учун ўзим ва оила аъзоларим номидан самимий миннатдорчилик билдираман.

Рустам Мухамедов ва оила аъзолари»

● КРОССВОРД

Энига: 1. Қорбобонинг ҳамроҳи. 7. Зирхли машина. 9. Шимолий Америкада жойлашган кўл. 10. Ҳамиша. 11. Европадаги бир неча давлатларнинг пул бирлиги. 13. Юртимиздаги овоз ёши студияларидан бири. 14. Товарларнинг сотилмай қолиши натижасида келиб чиқадиган ҳолат. 16. Заҳари кучли илон. 17. Баъзан уни қирқ ёришга тўғри келади. 18. Газета ва журналлар учун мавсумий жараён. 21. Фанлардан бири. 23. Қовун нави. 28. Ҳеч нарасини аямайдиган, ҳотам. 29. Мамлакатимиздаги нашриётлардан бири. 30. Цирк майдончаси, манеж. 33. Давлатларнинг ривожланганлик даражасини белгилловчи мезонлардан бири. 35. Аро йўлда қолмок. 37. Асли исми Мусо бўлган халқимизнинг сеvimли ёзувчиси. 39. Автомобиль тури. 40. Дашт ва чўллارда яшовчи, турнасимонларга мансуб парранда. 41. Ичимлик тури. 42. Сугорилмайдиган ёр.

Бўйига: 2. Флотдаги мансаб, лавозим, тоифа. 3. Маълум сумма, тўлов эвазига эгалик ҳуқуқини олиш. 4. Тиниш белгиларидан бири. 5. Қадимги Грецияда адолат маъбудаси. 6. Билим манбаи. 8. Искандар Зулқарнайнинг сўғдиёналик хотини. 11. Пойафзал тури. 12. ... Қурбонов (қурашчи). 13. Jstorius деган грекча сўзнинг арабча номланиши. 15. Ёқилги хом-ашёси. 19. Пулат арқон. 20. Бешиқдан қабргача босиб ўтилган йўл. 22. Бирор ҳодиса, жараённинг бошланиши. 24. Намуна, мисол. 25. Молиявий муассаса. 26. Уйғун қаламига мансуб спектакл номи. 27. Осмон, само. 31. Кўп йиллик заҳарли ёввойи ўсимлик. 32. Етти ҳазинанинг бири. 34. Шайтони лаъин. 38. Қадимда адолат посбони.

Тузувчи Ф. МАМАШАРИПОВ

ЯНГИ ЙИЛ ХАНДАЛАРИ

1 январь кўни тушга яқин эр бир амаллаб кўзини очиб қараса, стол устида бир хат турибди. Унда шундай ёзилган экан:

— Янги йилнинг билан, жонгинам. Мен болаларни арча байрамга олиб кетдим.

P.S. Овқат музлатгичда!
P.P.S. Музлатгич ошхонада!

лик билан ўт ўчирувчиларни қаҳқариш лозим.

У шундай деди-ю, гўшақни қўйди. Меҳмонлар гурр этиб ўрнидан туришди:

— Қаерда, кимникида ёнгин чиқибди?

— Билмадим, қайси бирларингизники эканлигини яхши эшитолмадим.

— Қорбобо, келтирган совғангиз учун катта раҳмат!

— Эй, қўявер, арзимаиди, арзимаиди.

— Мен ҳам шу фикрдаман, аммо ойим «бери-бир раҳмат айтиб қўйгин», дедилар.

Олти ёшли Вадим беш яшар синглиси билан кўчада қорбобо ясаётган эди. Ниҳоят у деди:

— Мана, қарийб тайёр бўлиб қолди. Мен уйга кириб битта сабзи олиб чиқай...

— Иккита сабзи олиб чиқ, — қичқирди синглиси, — биз унинг бурнини ҳам ўрнатимиз керак, ахир.

Турфа олам, турфа одамлар

ХИНДИСТОНДА бир йилда саккиз марта янги йил байрамини нишонлашади. Масалан, шундай байрамлардан бири — Гули Падева. Тантана иштирокчилари ушбу маросимда канчалар аччиқ ва тахир бўлмасин ним-ним деб аталувчи дарахт барглари ни истеъмол қиладилар. Қадимий ҳинд қўлэмаларида айтилишича, бу дарахт янроқлари одамни қулфат ва фақирликдан асраган, ҳаёти эса шодон кечаркан.

АВСТРАЛИЯ халқи ҳам дунёнинг бошқа халқлари қатори 1 январни янги йил байрами сифатида нишонлайдилар. Лекин бу вақтда қўчада шунақа ҳам иссиқ бўладики, қорбобо ва қорқиз совғаларни чўмилиш кийимларида топиширишга мажбур бўлишади.

ИНДОНЕЗИЯДА янги йил байрами октябрь ойида нишонланади. Ҳамма одамлар янги кийимларини кийиб, ясағиб оладилар ва йил давомида ўзлари томонидан содир этилган хафагарчиликлар учун бир-бирларидан узар сўрайдилар.

ЎТГАНЛАРНИНГ ӨХИРАТИ ОБОД БЎЛСИН!

«QONUN HIMOYASIDA» бирлашган тахририяти жамоаси тахририят ходими Ориф Абдуғаниевга отаси

Ҳомиджон АБДУҒАНИЕВнинг вафоти муносабати билан чўқур ҳамдардлик изҳор этади.

Й.ПАРДА.
таржимаси